

УДК 657: 630*95

DOI 10.33244/2617-5932.3.2019.231-241

Т. М. Сторожук,

к.е.н., доцент,

e-mail: stevan@ukr.net,

ORCID ID 0000-0003-2260-1301;

Н. С. Дружинська,

к.е.н.,

Університет ДФС України,

e-mail: kn2005@ukr.net,

ORCID ID 0000-0002-9787-0488

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЕКОНОМІЧНОЇ ОЦІНКИ ЛІСОВИХ РЕСУРСІВ ЯК ОБ'ЄКТІВ ОБЛІКУ

У статті досліджено основні тенденції становлення та розвитку наукової думки щодо оцінки природних ресурсів, зокрема лісових. Окреслено підстави та випадки застосування економічної оцінки лісів у сучасних умовах господарювання, що обґрунтовує необхідність і можливість здійснення такої оцінки. Оскільки ліс є складним природним об'єктом та одночасно об'єктом цілеспрямованої господарської діяльності людей і джерелом лісових ресурсів, що втілюють економічні вигоди, запропоновано розмежовувати оцінку лісу як екологічної системи та об'єкта економіки. Обґрунтовано склад об'єктів оцінки лісів як об'єктів економіки з метою відображення його складових у системі бухгалтерського обліку та звітності.

Ключові слова: ліс як об'єкт економіки, економічна оцінка лісів, експертна грошова оцінка земельних ділянок, нормативна грошова оцінка земельних ділянок, об'єкти оцінки лісів, оцінка лісових ресурсів.

Т. Н. Сторожук, Н. С. Дружинская. Теоретические аспекты экономической оценки лесных ресурсов как объектов учета

В статье исследованы основные тенденции формирования и развития научной мысли относительно оценки природных ресурсов, в частности лесных. Определены основания и случаи применения экономической оценки лесов в современных условиях хозяйствования, что обосновывает необходимость и возможность осуществления такой оценки. Поскольку лес является сложным природным объектом и одновременно объектом целенаправленной хозяйственной деятельности людей и источником лесных ресурсов, воплощающих экономические выгоды, предложено разграничивать оценку леса как экологической системы и объекта экономики. Обоснованно состав объектов оценки лесов как объектов экономики с целью отражения его составляющих в системе бухгалтерского учета и отчетности.

Ключевые слова: лес как объект экономики, экономическая оценка лесов, экспертная денежная оценка земельных участков, нормативная денежная оценка земельных участков, объекты оценки лесов, оценка лесных ресурсов.

Формулювання цілей статті. Метою цієї статті є дослідження розвитку наукової думки та сучасних тенденцій щодо економічної оцінки природних ресурсів, у тому числі лісових, та обґрунтування складу об'єктів оцінки лісів для здійснення їхньої грошової оцінки як об'єктів економіки.

Постановка проблеми. Економічна оцінка лісових ресурсів відіграє важливу роль як у теоретичному, так і практичному плані. З теоретичної точки зору, питання економічної оцінки лісових ресурсів є фундаментом і одночасно основною проблемою економіки лісового господарства. З практичної – значення економічної оцінки лісових ресурсів збільшуватиметься у процесі відродження і розвитку ринку земельних ділянок, зайнятих лісом.

У сучасних умовах господарювання на підприємствах лісового господарства облік і оцінку запасу деревини на корені здійснюють у кількісних і якісних показниках (натуральний вимір), але не оцінюють вартісно. Запаси недревних лісових ресурсів, як правило, взагалі не підлягають обліку та оцінці до їхньої заготівлі. Але без знання цінності експлуатованого ресурсу встановити об'єктивні економічні взаємовідносини між користувачем і власником природних ресурсів неможливо. Грошова оцінка природних ресурсів виражає їхню цінність і як різноякісних засобів (передумов) виробництва, що впливають на продуктивність суспільної праці, і визначає, зрештою, розмір її економії, і як продуктів праці – носіїв мінової вартості. Крім того, аналіз вигод від використання саме лісових ресурсів та їх участь у формуванні національного багатства можливі лише за наявності їхнього достовірного обліку і, відповідно, оцінки. Це також необхідно для визначення потенціалу розвитку лісового господарства та використання продукції лісу, що має стратегічне значення для підприємств лісового господарства та держави в цілому. Усе це обумовлює актуальність проблеми економічної оцінки лісових ресурсів як складової природних ресурсів і майна, контрольованого підприємствами лісового господарства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у розробку методики оцінки природних ресурсів у цілому та окремих їхніх видів здійснили вчені радянського періоду, які фактично започаткували і сформували окремий напрям економічних досліджень. Так, Б. А. Боровських [1] було окреслено мету і завдання оцінки природних ресурсів в аспекті ефективності суспільної праці і збереження рівноваги в природі на найближчу перспективу. П. В. Васильєвим [2] розглянуто проблеми обліку й оцінки загальної динаміки лісових ресурсів та формування показників забезпеченості лісом окремих територій. Крім того, Т. С. Лобовиковим [3] сформовано й обґрунтовано поняття про ліс як економічне явище і носій вартості. У наукових публікаціях І. В. Вороніна [4] викладені пропозиції щодо встановлення собівартості вирощування деревини з урахуванням фактору часу за окремими фазами. У продовження цієї пропозиції Т. А. Кислова [5] запропонувала уточнити цей метод, визначаючи собівартість вирощування лісу не за фазами, а десятиріччями його росту. Існують також пропозиції щодо визначення собівартості вирощування лісу з урахуванням його стиглості [6] або оцінки окремих його функцій [7].

Перші спроби визначення балансової вартості лісових насаджень були здійснені за радянських часів Ф. Т. Костюковичем [8] і знайшли своє продовження в напрацюваннях сучасних науковців Т. І. Пономаренко та В. К. Савчука [9], але з урахуванням переважаючих тенденцій визначення справедливої вартості активів. Незважаючи на значну кількість пропозицій та напрацювань з цього питання, нечітко окресленими залишаються сутність оцінки природних ресурсів та об'єкти оцінки, зокрема лісових ресурсів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ліс є багатоцільовим природним і соціальним елементом, який різною мірою пов'язаний з усіма галузями економіки та життєдіяльністю людини. У різні часи використання ресурсів лісу змінювалося залежно від потреб суспільства і розвитку технологій. На сучасному етапі значення лісів примножується, зокрема, через зростання антропогенного впливу на природу. Тому особливої цінності набуває захисна, рекреаційна, естетична роль лісу. Проте ліс забезпечує промисловість цінною сировиною внаслідок експлуатації деревних і недеревних лісових ресурсів. Але вартісна оцінка їх здійснюється лише після вирубки чи збирання, коли лісові ресурси набувають форми готової продукції лісового господарства.

Ліс – це сукупність землі, рослинності, в якій домінують дерева та інші природні компоненти, що в своєму розвитку біологічно взаємопов'язані, впливають один на одного і на довкілля [10]. Чинна практика оцінки земельних ділянок базується на проведенні нормативної чи експертної грошової оцінки. Так, нормативна грошова оцінка земельних ділянок використовується для визначення розміру земельного податку, державного мита у процесі міни, спадкування, дарування земельних ділянок, визначення орендної плати за земельні ділянки державної та комунальної власності, втрат сільськогосподарського і лісгосподарського виробництва, вартості земельних ділянок площею понад 50 гектарів для розміщення відкритих спортивних і фізкультурно-оздоровчих споруд, а також під час розробки показників та механізмів економічного стимулювання раціонального використання та охорони земель.

Експертна грошова оцінка земельних ділянок використовується переважно у разі здійснення цивільно-правових угод щодо земельних ділянок та прав на них, крім випадків, визначених Законом України «Про оцінку земель» [11], а також іншими законами. Зауважимо, що нормативна та експертна оцінка здійснюється щодо земельних ділянок лісгосподарського призначення з урахуванням їхніх функцій, і фактичні запаси деревини на корені в розрахунки не включаються.

Оцінку лісових ресурсів забезпечує процес оцінювання, який полягає в наданні їм якісної і кількісної характеристики залежно від обраних критеріїв. Як зазначають Г. В. Черевко та М. І. Яцків, «оцінка природних умов і ресурсів історично відносна і залежить від ряду умов – соціальних, економічних, природних, науково-технічних, від стану і ступеня використання самих природних ресурсів і ступеня рівноваги природного середовища. Підвищена увага нині приділяється економічним оцінкам природних ресурсів, хоча вони дотепер залишаються ще недостатньо обґрунтованими» [12].

Як свідчать історичні факти, основним мотивом економічної оцінки лісових ресурсів завжди було визначення їхнього експлуатаційного потенціалу. За умов невтручання людини всі компоненти лісу є відновлювальні. Але розвиток економіки та стрімке збільшення попиту на різноманітні продукти лісу і їхнє вилучення у величезній кількості упродовж трьох останніх сторіч призвело до того, що відновлюватися ліс самостійно уже не має змоги. Історичні дані, які б характеризували використання лісів на території України в період до XVIII ст., відсутні, оскільки лісів у той час було багато, їх не обліковували, не оцінювали і безжалісно знищували. Перші спроби грошової оцінки лісів відбулися під час проведення генерального межування з метою визначення юридичних меж лісовласників, яке розпочалося 1766 року. Після закріплення приватної власності на землю і ліси зростаючі ліси стали предметом купівлі-продажу і, відповідно, набули ціни [5, с. 8]. Таким чином, дозволивши вільну торгівлю лісовими масивами і деревиною, що заготовлена в

них, було визначено економічне (фінансове) значення лісів. Уряд запровадив попневу плату, яка сплачувалася власнику лісового угіддя за право вирубки у ньому лісу. Попнева плата визначалася величиною абсолютної ренти, а цінність лісового угіддя – обсягами і якістю наявного в ньому деревного запасу. Завдяки здатності лісу до самовідновлення і накопичення деревного запасу без участі людини і без грошових затрат, лісове угіддя становиться джерелом чистого доходу його власника. Прибутковість, відповідно, і цінність лісу збільшуються в міру підвищення попиту на деревину. Це спричинило надмірне вирубування лісів.

Державна форма власності на ліси в радянські часи призвела до помилкового твердження, що «ліс на корені, не можна розглядати як товар, оскільки він не лише не наділений міноюю вартістю, але і доки не зрубаний, не має споживчої вартості». Відмова від ціни лісу на корені повністю ліквідувала економіку лісового господарства [13].

Проте радянські науковці не відмовлялися від пошуків методики оцінки природних ресурсів. Так, академік Н. Федоренко [14] підкреслював значення оцінки не лише в питаннях оптимізації планування і раціоналізації природокористування, але і для створення матеріальної зацікавленості підприємств у бережливому відношенні до природних багатств, а також визначення у централізованому порядку економічної доцільності вкладання коштів на збереження природних ресурсів.

П. В. Васильєв [2, с. 244] економічну оцінку певних ресурсів, предметів або процесів вбачає перш за все у з'ясуванні їхнього місця і ролі в розвитку продуктивних сил країни і в економії суспільної праці. Чим більше значення має певний вид ресурсів, предметів і процесів у розвитку продуктивних сил і примноженні суспільного багатства та чим менше праці потрібно для включення їх у суспільне виробництво, тим вище їхня економічна цінність. При цьому доки існують товарно-грошові відносини і діє закон вартості, універсальним заходом економічної цінності елементів суспільного багатства і процесів його розвитку продовжує залишатися вартість, оскільки тільки за допомогою цього заходу можна порівнювати різні елементи і процеси за їхнім господарським значенням і витратами на них [2, с. 244].

К. Г. Гофман [15, с. 105] економічну оцінку природних ресурсів розглядає як елемент системи планування природокористування. При цьому предметом (об'єктом) економічної оцінки розглядає одиничні природні ресурси, яким є конкретний (якісно однорідний і кількісно визначений) вид природного ресурсу, а також окремі об'єкти природокористування і рівень забруднення навколишнього середовища [15, с. 15].

Б. А. Боровських [1, с. 33–35] відмічає, що оцінка природних ресурсів у широкому значенні цього терміна не збігається з категоріями вартості або ціни і за змістом є ширшою. Вона асоціюється не лише з вартістю або ціною ресурсів, але і з їхньою роллю і значенням, які інтегруються в суспільному ефекті і не укладаються в рамки названих категорій.

У сучасних умовах господарювання економічна оцінка природних ресурсів у цілому і лісових ресурсів зокрема набула нового значення. Як у зарубіжному, так і вітчизняному лісовому господарстві існує безліч підстав для економічної оцінки лісів (табл. 1).

Таблиця 1

Необхідність економічної оцінки лісів

Підстава для оцінки	Випадки застосування
Зміна власника	– купівля лісового масиву; – продаж лісового масиву; – обмін лісового масиву; – розподіл лісового масиву; – дарування лісового масиву тощо
Відчуження лісових земель під інші види користування	– передача під будівництво; – передача для сільськогосподарської діяльності; – примусове відчуження (експропріація) тощо
Спільна діяльність	– щодо об'єднання майна для визначення частки кожного з учасників; – під час виходу учасників з об'єднання
Оцінка шкоди, заподіяної лісовому господарству	– під час пожеж, буревій; – під час крадіжок, передчасної вирубки; – за забрудненням навколишнього середовища тощо
Визначення вартості лісу як майна	– під час передачі лісового фонду в оренду; – за підрахунком ефективності заходів у лісовому господарстві; – у процесі встановлення вартості з метою оподаткування; – зі страхування тощо
Стратегічне планування та прогнозування	– для визначення потенціалу розвитку лісгосподарських підприємств та галузі; – під час планування та прогнозування використання продукції лісу; – під час визначення доцільності інвестицій у різноманітні лісгосподарські заходи; – у процесі бізнес-планувань, пов'язаних (залежних) від лісового господарства підприємств та галузей
Глобалізаційні процеси	З метою долучення до глобальних заходів вимірювання аспектів людського розвитку, які пов'язані з використанням природного капіталу у світі

Джерело: [16], виділене – доповнено авторами.

Таким чином, доцільність економічної оцінки природних ресурсів, у тому числі лісових, не підлягає сумніву. Проте В. І. Туркевич [7, с. 10] зазначає, що ліси є досить складним об'єктом для оцінки, оскільки вони виконують одночасно ряд функцій, і отриманий при цьому ефект проявляється в часі по-різному. Дві абсолютно однакові в лісівничому відношенні ділянки лісу можуть мати різну цінність залежно від їхнього розташування і виконуваних функцій. Тому, залежно від мети оцінки, об'єктами можуть бути:

– ліс як біогеоценоз і об'єкт природокористування, господарська цінність якого характеризується всією сумою ефектів, які він приносить суспільству в процесі його комплексного використання;

– земля як елемент біогеоценозу (геоценоз) і основний засіб виробництва в лісовому господарстві;

– лісосировинні ресурси (деревний запас, ресурси прижиттєвого і побічного використання) як біоценоз і джерело одержання деревини та інших продуктів лісу;
– природоохоронні і рекреаційні функції лісу [7, с. 10].

Враховуючи, що ліс є багатогранним, унікальним природним об'єктом та одночасно об'єктом цілеспрямованої господарської діяльності людей і джерелом ресурсів, що втілюють економічні вигоди, пропонуємо розмежовувати оцінку лісу як екологічної системи та об'єкта економіки. При цьому вважаємо, що ліс як екологічна система є одним із видів біогеоценозів, який на визначеній земельній ділянці поєднує взаємопов'язані у своєму розвитку і життєдіяльності елементи біологічного різноманіття, визначальною ознакою якого є деревна рослинність одного чи декількох видів із зімкнутими кронами, та навколишнє середовище, що у своїй сукупності формують особливе навколишнє природне середовище. Ліс як об'єкт економіки є втіленням природних (нерукотворних) компонентів і результату цілеспрямованої праці спеціалістів підприємств лісового господарства у вигляді лісових ресурсів, які містяться на земельних ділянках і наділені потенційними економічними вигодами.

Оскільки земля як особливий товар є продуктом природи і не може бути вироблена, тому ціна ґрунтується не на вартості, а на доході, який вона приносить власнику. Пропозиція землі на ринку нееластична, тому що її кількість не може бути збільшена (примножена). Крім того, за оцінкою земель лісогосподарського призначення визначальним критерієм виступають наявність лісових ресурсів та їхні корисні властивості. Тому, залежно від мети оцінки, об'єктами оцінки лісу вважаємо:

– ліс як земельна ділянка, а саме: земельна ділянка лісового масиву (постійно чи тимчасово не вкрита лісовою деревною рослинністю) або лісовий масив (земельна ділянка, вкрита лісовою деревною рослинністю) чи лісова плантація (земельна ділянка із штучно створеним лісовим масивом чи спеціальними лісовими культурами, що вимагають особливого догляду);

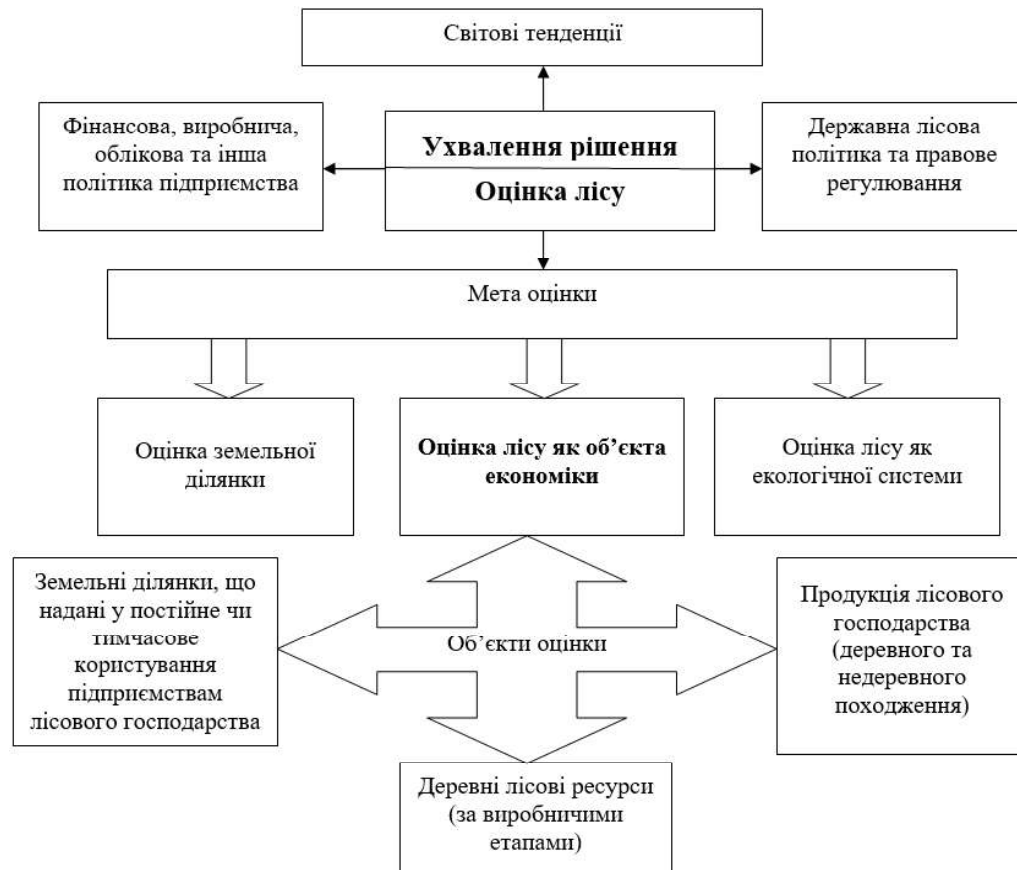
– ліс як об'єкт економіки, що є втіленням природних (нерукотворних) компонентів і результату цілеспрямованої праці спеціалістів підприємств лісового господарства у вигляді лісових ресурсів, які містяться на земельних ділянках і наділені потенційними економічними вигодами (ліс як джерело лісових ресурсів);

– ліс як екологічна система, як один із видів біогеоценозів, що на визначеній земельній ділянці поєднує взаємопов'язані у своєму розвитку і життєдіяльності біологічне різноманіття, визначальною ознакою якого є деревна рослинність одного чи декількох видів із зімкнутими кронами, та неживе навколишнє середовище, і в сукупності своїй є фактором особливого навколишнього природного середовища (земля в поєднанні із лісовими та іншими ресурсами).

Власне, процесу оцінки лісу передують ухвалення рішення про оцінку, визначення мети оцінки і, як наслідок, об'єкта оцінки та методу оцінки (рис. 1).

Потрібно відмітити позитивні тенденції щодо вимірювання тих аспектів сталого розвитку людства, що пов'язані з використанням природного потенціалу. Для цього постійно удосконалюється система інтегрованого еколого-економічного обліку фізичних і грошових показників (SEEA), зокрема в напрямі адаптації цієї системи до лісового сектору. Пріоритетами подальшої роботи на рівні Євросоюзу визначено вдосконалення методології обліку, кількісне вимірювання неринкових екологічних та захисних функцій

лісів, визначення їхньої грошової оцінки, запровадження регулярного збору даних щодо більшої кількості країн.

Рис. 1. Об'єкти оцінки лісу як об'єкта економіки

Джерело: розроблено авторами.

Це можливо у процесі формування достовірної облікової інформації про контрольовані ліси на рівні підприємства. Тому, ухвалюючи рішення про оцінку лісу з метою відображення його складових у системі бухгалтерського обліку та фінансовій звітності, об'єктом оцінки необхідно розглядати ліс як об'єкт економіки. При цьому пропонуємо визнавати такі складові лісу, які доцільно і можливо визнавати об'єктами бухгалтерського обліку: земельні ділянки, що надані у постійне чи тимчасове користування підприємствам лісового господарства, деревні лісові ресурси, а також продукцію лісового господарства, яка надходить у результаті вирубування дерев чи збирання недеревних лісових ресурсів.

Варто зазначити, що не всі види природних ресурсів підлягають грошовій оцінці. До таких ресурсів належать реліктові рослини і тварини, унікальні природні комплекси, втрату яких неможливо компенсувати. Економічна цінність таких об'єктів нескінченно велика [7, с. 11]. Оскільки пралісів в Україні досить мало, вони перебувають під особливою

охороною держави та відповідних міжнародних організацій і не залучені до господарського обігу. Карпатські букові праліси, які тисячоліттями формувалися під впливом природного відбору, найбільш продуктивні і стійкі, отже, мають необхідний запас генів для збереження і подальшого розвитку цінних видів рослинності. Таким чином, незважаючи на високу промислову цінність незайманих лісів, вони є генетичними ресурсами і повинні сприйматися виключно як природні комплекси екологічного призначення (ліс як екологічна система). З метою охорони та збереження таких лісів, за прикладом держав-членів ЄС, такі лісові господарства мають бути визнані суб'єктами суспільного інтересу, оскільки є важливими для суспільства внаслідок характеру своєї діяльності.

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Оскільки комплексна роль лісу у природі і господарській діяльності людей неоціненна, тому для дослідження його місця в економіці доцільно розмежовувати поняття про ліс як джерело природних ресурсів та особливу екологічну систему. Таке розмежування дозволить здійснювати їхню вартісну оцінку, абстрагуючись певною мірою від необмежених і неоцінених корисних властивостей, в основі якої буде покладено наявність саме лісових ресурсів, що контролювані підприємствами лісового господарства, втілюють економічні вигоди та можуть бути визначені у кількісних, якісних, вартісних вимірниках. Така оцінка забезпечить інформацією аналіз вигод від використання лісових ресурсів та їхньої участі у формуванні національного багатства. Це може бути реалізовано лише за наявності їхнього достовірного бухгалтерського обліку у складі майна лісогосподарських підприємств.

Відмітимо, що оцінка в бухгалтерському обліку – процес безперервний і є передумовою бухгалтерського обліку та одним із принципів його ведення. Перспективами подальших розвідок у цьому напрямі є обґрунтування критеріїв вибору методів оцінки, періодичності проведення, розробка методики оцінки та пропозицій щодо удосконалення нормативно-правового регулювання ведення бухгалтерського обліку та складання звітності щодо таких об'єктів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Боровских Б. А. Планирование природопользования: вопросы методологии / Б. А. Боровских. – Москва : Экономика, 1979. – 168 с.
2. Васильев П. В. Экономика использования и воспроизводства лесных ресурсов / П. В. Васильев. – Москва : Издательство Академии наук СССР, 1963. – 483 с.
3. Лобовиков Т. С. Лес как экономическое явление / Т. С. Лобовиков // Вопросы экономики лесного хозяйства. – Воронеж, 1968. – С. 126–140.
4. Воронин И. В. Экономика лесохозяйственных предприятий / И. В. Воронин. – Москва : Лесная промышленность, 1976. – 88 с.
5. Кислова Т. А. Экономические категории в лесном хозяйстве / Т. А. Кислова. – Львов : Издательское объединение «Вища школа», 1988. – 165 с.
6. Трубников М. М. Экономическая спелость леса и ее хозяйственное значение / М. М. Трубников // Вопросы экономики лесного хозяйства : материалы межвузовской лесоэкономической конференции при Воронежском лесотехническом институте ; отв. ред. И. В. Воронин. – Воронеж, 1968. – 440 с.
7. Туркевич В. И. Кадастровая оценка лесов / В. И. Туркевич. – Москва : Лесная промышленность, 1977. – 168 с.

8. Костюкович Ф. Т. Вопросы экономики и планирования лесохозяйственного производства / Ф. Т. Костюкович. – Минск : Государств. изд-во БССР, 1960. – 205 с.
9. Пономаренко Т. І. Управління відтворенням лісових біологічних активів: обліково-аналітичне забезпечення : монографія / Т. І. Пономаренко, В. К. Савчук. – Київ : Аграр Медіа Груп, 2010. – 218 с.
10. Ліс (значення) / Вікіпедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9B%D1%96%D1%81_\(%D0%B7%D0%BD%D0%B0%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9B%D1%96%D1%81_(%D0%B7%D0%BD%D0%B0%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F))
11. Про оцінку земель : Закон України : від 11 грудня 2003 року № 1378-IV (редакція : від 03.12.2014) // База даних «Законодавство України» / ВР України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1378-15>
12. Черевко Г. В. Економіка природокористування / Г. В. Черевко, М. І. Яцків. – Львів : Світ, 1995. – 208 с.
13. Кнize А. О двух точках зрения на российский лес и лесное хозяйство [Электронный ресурс] / А. Кнize, Б. Романюк. – 2005. – 16 с. – Режим доступа : <http://www.wwf.ru/pskov/press/business/13.htm>.
14. Федоренко Н. Об экономической оценке природных ресурсов / Н. Федоренко // Вопросы экономики. – 1968. – № 3. – С. 94–103.
15. Гофман К. Г. Экономическая оценка природных ресурсов в условиях социалистической экономики. Вопросы теории и методологии / К. Г. Гофман. – Москва : Изд-во «Наука», 1977. – 237 с.
16. Петров В. Н. Оценка леса как объекта инвестиций / В. Н. Петров // Лесное хозяйство. – 1996. – № 2. – С. 19–20.

REFERENCES

1. Borovskih, B. A. (1979). Planirovanie prirodopolzovaniya: voprosyi metodologii [Environmental Planning: Methodology Issues]. – Moskva : Ekonomika.
2. Vasilev, P. V. (1963). Ekonomika ispolzovaniya i vosproizvodstva lesnyih resursov [Economics of use and reproduction of forest resources]. – Moskva : Izdatelstvo Akademii nauk SSSR.
3. Lobovikov, T. S. (1968). Les kak ekonomicheskoe yavlenie [Forest as an economic phenomenon]. In Voprosyi ekonomiki lesnogo hozyaystva (pp. 126–140). – Voronezh : Voronezhskiy lesotekhnicheskii institut.
4. Voronin, I. V. (1976). Ekonomika lesohozyaystvennyih predpriyatiy [Forestry economy]. – Moskva : Lesnaya promyshlennost.
5. Kislova, T. A. (1988). Ekonomicheskie kategorii v lesnom hozyaystve [Economic categories in forestry]. – Lvov : Izdatelskoe ob'edinenie «Vischa shkola».
6. Trubnikov, M. M. (1968). Ekonomicheskaya spelost lesa i ee hozyaystvennoe znachenie [Economic ripeness of the forest and its economic value]. In Voprosyi ekonomiki lesnogo hozyaystva. – Voronezh : Voronezhskiy lesotekhnicheskii institut.
7. Turkevich, V. I. (1977). Kadastravaya otsenka lesov [Cadastral valuation of forests]. – Moskva : Lesnaya promyshlennost.
8. Kostyukovich, F. T. (1960). Voprosyi ekonomiki i planirovaniya lesohozyaystvennogo proizvodstva [Issues of economics and planning of forestry production]. – Minsk : Gosudarstv. Izd-vo BSSR.

9. Ponomarenko, T. I., Savchuk, V. K. (2010). Upravlinnya vidtvorennyam lisovih biologichnih aktiviv: oblikovo-analitichne zabezpechennya [Managing to partners of licensed biologic actives: regional-analogical activity]. – Kiyiv : Agrar Media Grup.
10. Lis (znachennja) // Vikipediya [Forest (value) // Wikipedia]. – Retrieved from : [https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9B%D1%96%D1%81_\(%D0%B7%D0%BD%D0%B0%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9B%D1%96%D1%81_(%D0%B7%D0%BD%D0%B0%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F))
11. Verkhovna Rada Ukrainy. (11.12.2003). Zakon Ukrainy Pro ocinku zemelj [Law of Ukraine About land valuation]. – Retrieved from : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1378-15>
12. Cherevko, Gh. V., Jackiv, M. I. (1995). Ekonomika pryrodokorystuvannja [Economics of Nature]. – Ljviv : Svit.
13. Knize, A., Romanyuk, B. (2005). O dvuh tochkah zreniya na rossiyskiy les i lesnoe hazyaystvo [About two points of view on the Russian forest and forestry]. – Retrieved from : <http://www.wwf.ru/pskov/press/business/13.htm>
14. Fedorenko, N. (1968). Ob ekonomicheskoy otsenke prirodnih resursov [About the economic assessment of natural resources]. Voprosy ekonomiki, (3), 94–103.
15. Gofman, K. G. (1977). Ekonomicheskaya otsenka prirodnih resursov v usloviyah sotsialisticheskoy ekonomiki. Voprosy teorii i metodologii [Economic evaluation of natural resources in a socialist economy. Theory and Methodology]. – Moskva : Izd-vo «Nauka».
16. Petrov, V. N. (1996). Otsenka lesa kak ob'ekta investitsiy [Forest valuation as an investment object]. Lesnoe hazyaystvo, (2), 19–20.

T. M. Storozhuk, N. S. Druzhynska. Theoretical aspects of economic assessment of forest resources as accounting facilities

Introduction. *The necessity and possibility of economic valuation of forest resources by different techniques soviet scientists have repeatedly argued. As a result of the research of scientific literature it is found out, that forest resources are extremely important for the national economy as a whole, however, scientists and practitioners have not developed a common opinion on the object and methodology of evaluation. In the current economic conditions economic evaluation of forest resources has acquired a new meaning, since they are the subject and means of work of forest enterprises, but are not valued in terms of value and are not accounted for as other assets. This substantiates the relevance of scientific research on the assessment of forests to integrate into global measures for measuring human development aspects, which relate to the use of natural capital in the world.*

Purpose. *The purpose of this article is to study the development of scientific thought and modern trends in the economic assessment of natural resources, in particular forestry, and justification of the composition of objects for assessing forests to carry out their monetary assessment as objects of the economy.*

Methods. *To determine the main trends in the formation and development of methods for assessing forest resources, a historical method has been used, methods of theoretical synthesis, analysis and synthesis. To clarify the existing order of evaluation of land for forestry purposes and forest resources and develop proposals for their improvement method used observation and abstract logical method.*

Results. *Having examined the current practice, there are generalized cases in which there is a need for assessing forests, namely: change of owner of a forest, alienation of forest lands for other types of use; joint activity in the field of forestry; assessment of damage caused to forestry;*

determining the value of the forest as property; strategic planning and forecasting activities of forest enterprises and enterprises and industries dependent on them, which has strategic significance for the state. Research existing methodological approaches to regulatory and expert assessment of land for forestry purposes led to the conclusion that they are based on subjective assessment of their functions and do not take into account the actual stocks of wood on the vine. Evaluation of forest largely depends on the purpose and object of evaluation. In view of this, it is proved that the forest resources and their useful properties are the determining criterion when assessing the forestry land. Therefore, depending on the purpose of the assessment, the objects of forest evaluation are proposed to determine: the forest as a land plot - a land lot of a forest, a forest or a forest plantation; forest economy as an object in the form of forest resources that are on land and endowed with potential economic benefits; forest as an ecological system.

Conclusion. As a result of this study, the tendencies of the development of scientific thought regarding the economic evaluation of natural resources in general and forest resources in particular, which allowed to substantiate the necessity and the possibility of their assessment in modern conditions. Proved that the economic assessment of forests has acquired a new meaning and structure of proposed evaluation objects as objects of forest economy.

The practical application of the proposed approach will contribute to the improvement of information management for forest reproduction and forest management processes, will ensure the formation of objective accounting information on the cost of controlled forest resources and will allow to determine the real indicators of the efficiency of forestry enterprises and their future potential.

Key words: forest as an object of the economy, economic assessment of forests, expert monetary valuation of land plots, normative monetary valuation of land plots, forest valuation objects, forest resource assessment.

Стаття надійшла до редколегії 19 березня 2019 року